

Теорія і методика професійної освіти

УДК 792.8:378.147

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17383482>

**Компетентнісний підхід у професійній підготовці
хореографа-постановника**

Клявін Дмитро Робертович

доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін, Коледж
хореографічного мистецтва “Київська муніципальна академія танцю імені
Сержа Лифаря”, Україна, м. Київ, вул. К. Данькевича, 4А,

<https://orcid.org/0009-0005-9005-1067>

Прянічніков Володимир Вікторович

старший викладач кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін, Коледж
хореографічного мистецтва “Київська муніципальна академія танцю імені
Сержа Лифаря”, Україна, м. Київ, вул. К. Данькевича, 4А,

<https://orcid.org/0009-0009-4735-7780>

Прянінікова Людмила Юрївна

викладач кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін, Коледж
хореографічного мистецтва “Київська муніципальна академія танцю імені
Сержа Лифаря”, Україна, м. Київ, вул. К. Данькевича, 4А,

<https://orcid.org/0009-0002-5858-3985>

Прийнято: 04.10.2025 | Опубліковано: 18.10.2025

*Анотація: Метою дослідження є систематизація компетентності
хореографа-постановника та розроблення інтегративної моделі*

міждисциплінарної компетентності, яка відображає складну природу професійної діяльності у сфері хореографічного мистецтва. **Методи** дослідження включають теоретичний аналіз професійної літератури й освітніх стандартів; систематизацію компетентностей за тематичними групами; моделювання професійної діяльності через трирівневу концентричну структуру; операціоналізацію компетентностей через визначення конкретних поведінкових індикаторів; розробку діагностичного інструментарію та стратегій формування міждисциплінарної компетентності. У **результатах** виявлено та систематизовано десять груп компетентностей хореографо-постановника (професійно-технічні, творчі, педагогічні, організаційно-управлінські, комунікативні, аналітичні, адаптивні, технічні, культурні, етично-професійні) з конкретними поведінковими індикаторами для кожної компетентності. Розроблено інтегративну модель міждисциплінарної компетентності, що включає три рівні: ядро (хореографічна ідентичність як джерело автентичності творчості), внутрішнє коло (чотири професійні блоки: художньо-творчий, педагогічно-комунікативний, організаційно-технологічний, науково-аналітичний із ключовими міждисциплінарними компетентностями), зовнішнє коло (п'ять контекстуальних чинників). Визначено чотирирівневу шкалу розвитку компетентності. Описано практичні інструменти оцінки та розвитку: індивідуальне планування з шістьма етапами (діагностика, виявлення дефіцитів, визначення пріоритетів, планування навчання, проєктна практика, рефлексія), а також методику міждисциплінарного аудиту постановки з питаннями для кожного блоку. **Висновки.** Розроблена модель демонструє, що ефективна діяльність хореографа базується на міжблоковій синергії і здатності до трансдисциплінарного мислення. Запропонований підхід трансформує підготовку фахівців від вузької спеціалізації до широкої міждисциплінарної освіти. Практична цінність полягає в можливості

застосування для реформування освітніх програм, об'єктивної атестації і цілеспрямованого супроводу професійного зростання на різних етапах кар'єри.

Ключові слова: хореографія, міждисциплінарна компетентність, професійні блоки, поведінкові індикатори, хореографічна ідентичність.

Competence-based approach in professional training of choreographers

Dmytro Kliavin

Associate Professor at the Department of Choreographic and Art Disciplines, College of Choreographic Art “Kyiv Municipal Academy of Dance named after Serge Lifar”, Ukraine, Kyiv, 4A K. Dankevycha Str., <https://orcid.org/0009-0005-9005-1067>

Volodymyr Prianichnikov

Senior Lecturer at the Department of Choreographic and Art Disciplines, College of Choreographic Art “Kyiv Municipal Academy of Dance named after Serge Lifar”, Ukraine, Kyiv, 4A K. Dankevycha Str., <https://orcid.org/0009-0009-4735-7780>

Liudmyla Prianichnikova

Lecturer at the Department of Choreographic and Art Disciplines, College of Choreographic Art “Kyiv Municipal Academy of Dance named after Serge Lifar”, Ukraine, Kyiv, 4A K. Dankevycha Str., <https://orcid.org/0009-0002-5858-3985>

Abstract: The study *aims* to systematize the competence of a choreographer-director and develop an integrative model of interdisciplinary competence, which reflects the complex nature of professional activity in the field of choreographic art. The **research methods** include theoretical analysis of professional literature and educational standards; systematization of competencies by thematic groups; modeling of professional activity through a three-level concentric structure; operationalization

of competencies through the definition of specific behavioral indicators; development of diagnostic tools and strategies for the formation of interdisciplinary competence. The **results** revealed and systematized ten groups of choreographer-director competencies (professional-technical, creative, pedagogical, organizational-managerial, communicative, analytical, adaptive, technical, cultural, ethical-professional) with specific behavioral indicators for each competency. An integrative model of interdisciplinary competence has been developed, which includes three levels: the core (choreographic identity as a source of creativity authenticity), the inner circle (four professional blocks: artistic-creative, pedagogical-communicative, organizational-technological, scientific-analytical with key interdisciplinary competencies), the outer circle (five contextual factors). A four-level scale of competence development has been defined. Practical assessment and development tools have been described: individual planning with six stages (diagnostics, identification of deficiencies, setting priorities, planning training, project practice, reflection), as well as the methodology of interdisciplinary audit of the production with questions for each block. **Conclusions.** The developed model demonstrates that the effective activity of a choreographer is based on inter-block synergy and the ability to transdisciplinary thinking. The proposed approach transforms the training of specialists from narrow specialization to broad interdisciplinary education. The practical value lies in the possibility of application for the reform of educational programs, objective certification and targeted support of professional growth at different stages of a career.

Keywords: choreography, interdisciplinary competence, professional blocks, behavioral indicators, choreographic identity.

Постановка проблеми. Сучасна система мистецької освіти України перебуває на етапі трансформації, що зумовлена переходом до компетентнісно орієнтованої моделі професійної підготовки. Для спеціальності

024 «Хореографія» це означає необхідність формування у здобувачів не лише технічних виконавських умінь, але і комплексних професійних компетентностей, які забезпечують здатність майбутнього хореографа-постановника здійснювати повний цикл творчо-педагогічної діяльності від створення хореографічного задуму до його реалізації на сцені та педагогічного супроводу виконавців.

Водночас у сучасній освітній практиці підготовка хореографа-постановника часто зосереджується переважно на виконавській або художньо-творчій складовій, тоді як організаційно-педагогічна, управлінська й аналітична компетентності залишаються недостатньо розвиненими. Це призводить до розриву між навчальними результатами та реальними вимогами професійного середовища, у якому хореограф має виступати не лише виконавцем, але і педагогом, менеджером, постановником і координатором творчого процесу.

Отже, актуальність дослідження визначається необхідністю наукового обґрунтування компетентнісного підходу в системі професійної підготовки хореографа-постановника, спрямованого на інтеграцію технічних, художніх, педагогічних і управлінських умінь у цілісну структуру професійної компетентності. Це дозволить забезпечити відповідність змісту освіти сучасним запитам культурного середовища та ринку праці у сфері хореографічного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісна парадігма як основа підготовки майбутніх педагогів-мистців розглянута у статті К. Короткевич. Авторка виокремила загальнокультурні та професійні компетентності майбутніх викладачів музичного і хореографічного мистецтва. [1]. У свою чергу, М. Марушка запропонувала модель фахової підготовки здобувачів хореографічного профілю із переліком навчально-методичних елементів, яка фокусується на структурі освітнього процесу та методах формування професійної готовності [2]. Дослідження Х. Сінянь конкретизує роль самоконтролю майбутніх викладачів музичного та хореографічного мистецтва як ядра

виконавської компетентності і пропонує інструменти його формування, як-от педагогічні прийоми, вправи й етапи репетиційної роботи [3].

Цікавою в контексті розуміння проблеми є наукова розвідка В. Котова та М. Пшеничного, де розглядаються ключові складові професійної компетентності педагога-хореографа, серед яких: технічна майстерність, методична компетентність, психологічні й емоційні аспекти, а також етичні принципи педагогічної діяльності. [4]. Значний інтерес становить стаття О. Козачука та Л. Косаковської, яка присвячена теоретичним аспектам підготовки сучасного педагога-хореографа. Автори підкреслюють значення професійно-практичної підготовки як багаторівневої системи, що поєднує формування загальнопедагогічних компетентностей, розвиток особистісних, інтелектуальних та емоційних якостей [5].

Роль педагога-хореографа як постановника у розвитку творчої індивідуальності, авторського мислення та сценічної виразності студентів стала об'єктом дослідження В. Сабодаша та ін. Особлива увага приділяється діяльнісному підходу та методикам, таким як імпровізація, рефлексивні обговорення, проектна робота та аналіз постановок, які сприяють креативності та самовираженню. Важливу роль також відіграє педагогічна та позааудиторна практика, що інтегрує теорію з реальною сценічною діяльністю [6].

О. Башкір та ін. зазначили, що компетентнісна парадигма охоплює знання історії і методики хореографії, вміння створювати та реалізовувати танцювальні композиції, організовувати педагогічний і сценічний процес, а також розвиток творчої самостійності, виконавської мобільності, толерантності та духовності. Такий підхід забезпечує комплексний розвиток особистості хореографа-постановника і його здатність до професійної та творчої реалізації в сучасних культурних та освітніх умовах [7]. Результати дослідження Л. Андрощук та ін. свідчать, що практична підготовка забезпечує формування професійних компетенцій, розвиток мотивації, комунікативних здібностей і творчого

потенціалу здобувачів освіти, а професійна діяльність хореографа передбачає поліфункціональність, реалізацію художніх задумів і вдосконалення танцювальної техніки [8].

На потребі в стандартизації і верифікації професійних компетенцій наголосила А. Баніо-Крайник. Польський контекст дослідження демонструє тісний зв'язок із міжнародною практикою танцювальної освіти в Центральній Європі, що підкреслює важливість врахування міжнародного контексту при розвитку професійних стандартів підготовки хореографів-постановників [9].

Дослідження Н. Сідікова та М. Адашева показало, що сучасні випускники хореографічних спеціальностей володіють теоретичними знаннями з композиції та постановки, але не завжди можуть ефективно застосовувати їх на практиці, приймати швидкі рішення й опановувати нові методи самостійно [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз попередніх досліджень показав, що в науковому знанні існують певні прогалини. По-перше, відсутня чітка таксономія компетентностей постановника, оскільки більшість робіт описують лише окремі групи навичок без конкретизації поведінкових індикаторів для кожної компетентності. По-друге, педагогічні моделі та методики роботи з виконавцями не інтегровані в єдину систему професійних компетентностей і не мають чітких критеріїв оцінювання. По-третє, увага попередніх досліджень до менеджерських і міждисциплінарних умінь хореографа-постановника є обмеженою, що створює прогалини у підготовці фахівців для організації комплексних проєктів і роботи з різними творчими командами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в розробленні комплексної моделі компетентностей хореографа-постановника, яка поєднує художні, педагогічні й організаційно-управлінські навички, забезпечуючи ефективну підготовку фахівця до професійної діяльності в сучасному мистецькому середовищі. Для реалізації поставленої мети необхідно

виконати такі завдання: 1) систематизувати компетентності хореографа-постановника, уточнити їхні групи та визначити конкретні поведінкові індикатори для кожної компетентності; 2) розробити модель міждисциплінарної компетентності хореографа-постановника; 3) визначити інструменти оцінки ефективності підготовки хореографа-постановника.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному динамічному культурному просторі роль хореографа-постановника значно виходить за межі простого «створення танців», адже це складна інтелектуальна і творча діяльність, що вимагає глибоких знань, різноманітних навичок та особливих особистісних якостей. Необхідність чіткої систематизації компетентностей хореографа-постановника визначається практичними потребами: створення ефективних навчальних програм та об'єктивні критерії для атестації, виявлення зон росту і планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку, формування посадових вимог і розробка програм підвищення кваліфікації.

Варто відзначити, що компетентність розуміється нами не просто як набір знань чи умінь, а як інтегральна характеристика, що включає когнітивний, операційний, мотиваційний і рефлексивний компоненти. Отже, компетентний хореограф – це фахівець, який здатний ефективно застосовувати свої знання та навички в реальних, часто нестандартних і багатофакторних ситуаціях професійної діяльності.

Представлена в таблиці 1 систематизація охоплює як традиційні, усталені компетентності, що складають фундамент професії (технічна майстерність, знання історії танцю, музична грамотність), так і компетентності, що набувають особливого значення в сучасних умовах (робота з технологіями, культурна чутливість, інклюзивність, міждисциплінарна співпраця). Така комплексність підходу відображає реальну складність і багатовимірність професійної діяльності хореографа-постановника у XXI столітті.

Таблиця 1

Систематизація компетентностей хореографа-постановника

Група компетентностей	Підгрупа (компетентність)	Поведінкові індикатори
1. Професійно-технічні компетентності	1.1. Хореографічна майстерність (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демонструє технічну досконалість у різних танцювальних стилях. 2. Точно виконує та пояснює складні рухові комбінації. 3. Адаптує техніку під різні рівні підготовки виконавців. 4. Швидко засвоює нові рухові патерни та стилі. 5. Демонструє рухи з урахуванням анатомічних особливостей.
	1.2. Композиційна майстерність (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створює оригінальні хореографічні композиції з чіткою структурою. 2. Використовує різноманітні просторові малюнки та рівні. 3. Збалансовує динаміку, ритм і темп вистави. 4. Створює драматургічно обґрунтовані переходи між сценами. 5. Гармонійно поєднує сольні, дуєтні та групові номери.
	1.3. Музична грамотність (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Точно аналізує музичну структуру та ритмічний малюнок. 2. Підбирає музику, що відповідає хореографічному задуму. 3. Синхронізує рухи з музичними акцентами та фразами. 4. Розуміє та використовує різні музичні жанри. 5. Співпрацює з композиторами й аранжувальниками.
	1.4. Знання історії танцю (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Посилається на історичні стилі та традиції у роботі. 2. Інтегрує елементи класичної і народної хореографії. 3. Аналізує та інтерпретує роботи видатних хореографів. 4. Розуміє культурний контекст різних танцювальних форм. 5. Адаптує історичні техніки до сучасних постановок.
2. Творчі компетентності	2.1. Художнє бачення (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формулює чіткий концептуальний задум вистави. 2. Створює унікальну візуальну та рухову мову. 3. Знаходить нестандартні рішення для втілення ідей. 4. Передбачає загальне емоційне враження від постановки. 5. Поєднує різні мистецькі форми в єдине ціле.
	2.2. Інноваційність (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Експериментує з новими формами та техніками. 2. Інтегрує сучасні технології у постановки. 3. Виходить за межі традиційних хореографічних рішень. 4. Створює власний унікальний стиль. 5. Досліджує міждисциплінарні підходи.
	2.3. Інтерпретаторські здібності (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глибоко аналізує літературні та драматичні джерела. 2. Трансформує абстрактні ідеї у хореографічні образи. 3. Створює багатопланові смислові структури. 4. Знаходить танцювальні метафори для складних концепцій. 5. Адаптує класичні сюжети до сучасного контексту.
	2.4. Естетична чутливість (блок А)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гармонійно підбирає костюми, декорації, освітлення. 2. Створює цілісний візуальний образ вистави. 3. Відчуває баланс форми та змісту. 4. Враховує естетичні тренди та глядацькі очікування. 5. Формує власний художній смак у команді.
3. Педагогічні компетентності	3.1. Навчальна майстерність (блок Б)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чітко пояснює та демонструє хореографічний матеріал. 2. Використовує різні методи навчання для різних типів учнів. 3. Послідовно вибудовує процес від простого до складного. 4. Дає конструктивний зворотній зв'язок 5. Терпляче повторює та коригує виконання.
	3.2. Мотивування виконавців (блок Б)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надихає танцівників на максимальну віддачу. 2. Знаходить індивідуальний підхід до кожного виконавця. 3. Підтримує позитивну атмосферу під час репетицій. 4. Відзначає прогрес і досягнення. 5. Допомогає долати психологічні бар'єри.

Група компетентностей	Підгрупа (компетентність)	Поведінкові індикатори
	3.3. Розвиток талантів (блок Б)	<ol style="list-style-type: none">1. Виявляє сильні сторони кожного танцівника.2. Створює умови для розкриття потенціалу виконавців.3. Делегує відповідальність за окремі партії.4. Підбирає ролі відповідно до можливостей і характеру.5. Підтримує професійне зростання танцівників.
4. Організаційно-управлінські компетентності	4.1. Планування та координація (блок В)	<ol style="list-style-type: none">1. Складає детальний план репетицій і постановочного процесу.2. Ефективно розподіляє час між різними завданнями.3. Координує роботу творчої команди.4. Встановлює реалістичні терміни та дотримується їх.5. Передбачає можливі труднощі та готує резервні плани.
	4.2. Управління проектом (блок В)	<ol style="list-style-type: none">1. Визначає етапи роботи над постановкою.2. Контролює виконання завдань на кожному етапі.3. Оперативно вирішує проблеми.4. Веде документацію постановочного процесу.5. Забезпечує досягнення кінцевого результату в строк.
	4.3. Робота з бюджетом (блок В)	<ol style="list-style-type: none">1. Планує витрати на всі складові постановки.2. Знаходить баланс між художніми амбіціями та фінансовими можливостями.3. Шукає додаткові джерела фінансування.4. Контролює витрати та звітує про них.5. Оптимізує використання ресурсів.
	4.4. Лідерство (блок В)	<ol style="list-style-type: none">1. Приймає відповідальні рішення в складних ситуаціях.2. Надихає команду власним прикладом.3. Формує єдине бачення у творчому колективі.4. Делегує повноваження та довіряє фахівцям.5. Підтримує дисципліну без авторитаризму.
5. Комунікативні компетентності	5.1. Вербальна комунікація (блок Б)	<ol style="list-style-type: none">1. Зрозуміло формулює завдання та вказівки.2. Аргументовано пояснює творчі рішення.3. Адаптує мову спілкування до різних аудиторій.4. Активно слухає пропозиції і зауваження.5. Веде конструктивний діалог у конфліктних ситуаціях.
	5.2. Невербальна комунікація (блок Б)	<ol style="list-style-type: none">1. Використовує жести та міміку для пояснення руху.2. Демонструє емоційний стан, необхідний для ролі.3. Зчитує невербальні сигнали від танцівників.4. Підтримує візуальний контакт під час репетицій.5. Транслює впевненість і позитив мовою тіла.
	5.3. Міжособистісна взаємодія (блок Б)	<ol style="list-style-type: none">1. Будує довірчі відносини з усіма учасниками процесу.2. Вирішує конфлікти дипломатично та справедливо.3. Враховує емоційний стан виконавців.4. Створює атмосферу взаємоповаги та підтримки.5. Підтримує професійні межі в спілкуванні.
	5.4. Міждисциплінарна співпраця (блок Б)	<ol style="list-style-type: none">1. Ефективно взаємодіє з художниками, світлотехніками та костюмерами.2. Інтегрує пропозиції інших фахівців у постановку.3. Розуміє специфіку роботи суміжних професій.4. Знаходить компроміси між різними творчими баченнями.5. Координує роботу всіх підрозділів колективу.
6. Аналітичні компетентності	6.1. Критичне мислення (блок Г)	<ol style="list-style-type: none">1. Об'єктивно оцінює власні роботи та роботи інших.2. Аналізує причини успіхів і невдач.3. Розпізнає слабкі місця в постановці до прем'єри.4. Приймає обґрунтовану критику та працює над помилками.5. Відрізняє суб'єктивні враження від об'єктивних проблем.
	6.2. Аналіз аудиторії (блок Г)	<ol style="list-style-type: none">1. Досліджує потреби й очікування цільової аудиторії.2. Адаптує постановку під різні типи глядачів.3. Передбачає реакцію публіки на окремі сцени.4. Аналізує відгуки та використовує їх для розвитку.

Група компетентностей	Підгрупа (компетентність)	Поведінкові індикатори
		5. Балансує між художніми амбіціями та комерційною привабливістю.
	6.3. Рефлексія (блок Г)	1. Регулярно аналізує власний творчий процес. 2. Усвідомлює свої сильні та слабкі сторони. 3. Витягує уроки з кожного проєкту. 4. Відстежує власний професійний розвиток. 5. Коригує підходи на основі набутого досвіду.
7. Адаптивні компетентності	7.1. Стресостійкість (блок Б)	1. Зберігає спокій у кризових ситуаціях. 2. Приймає швидкі рішення під тиском часу. 3. Продовжує ефективно працювати під час непередбачуваних обставин. 4. Підтримує позитивний настрій команди у складні моменти. 5. Відновлюється після невдач і продовжує роботу.
	7.2. Гнучкість (блок Б, В)	1. Швидко адаптує хореографію до нових умов. 2. Знаходить альтернативні рішення при обмеженнях. 3. Готовий змінювати плани з урахуванням нових обставин. 4. Працює з різними типами виконавців і майданчиків. 5. Інтегрує несподівані ідеї у постановку.
	7.3. Багатозадачність (блок В)	1. Одночасно контролює декілька аспектів постановки. 2. Швидко перемикається між різними завданнями. 3. Ефективно розподіляє увагу між виконавцями. 4. Веде декілька проєктів паралельно. 5. Не втрачає якість при високому навантаженні.
	7.4. Навчання впродовж життя (блок Г)	1. Регулярно відвідує майстер-класи та воркшопи. 2. Вивчає роботи сучасних хореографів. 3. Освоює нові техніки та стилі. 4. Читає професійну літературу. 5. Обмінюється досвідом із колегами.
8. Технічні компетентності	8.1. Робота зі сценічним простором (блок В)	1. Ефективно використовує всю площу сцени. 2. Враховує особливості різних сценічних майданчиків. 3. Планує хореографію з урахуванням видимості для глядачів. 4. Адаптує постановку під різні розміри сцен. 5. Розуміє технічні можливості й обмеження простору.
	8.2. Знання сценічного освітлення (блок В)	1. Планує світлові рішення для посилення хореографії. 2. Розуміє вплив освітлення на сприйняття руху. 3. Співпрацює зі світлотехніками для створення атмосфери. 4. Враховує освітлення при виборі костюмів і декорацій. 5. Використовує світло як драматургічний інструмент.
	8.3. Робота з відео та мультимедіа (блок В)	1. Інтегрує відеопроєкції у хореографію. 2. Використовує запис для аналізу та навчання. 3. Створює відеодокументацію постановок. 4. Розуміє основи відеомонтажу.
	8.4. Знання анатомії і біомеханіки (блок Г)	1. Створює анатомічно безпечну хореографію. 2. Попереджує травми через правильну техніку. 3. Розуміє фізичні можливості й обмеження тіла. 4. Модифікує рухи для танцівників із особливими потребами. 5. Використовує знання тіла для ефективності руху.
9. Культурні компетентності	9.1. Культурна обізнаність (блок А)	1. Розуміє культурний контекст різних танцювальних традицій. 2. Поважає та коректно використовує елементи різних культур. 3. Досліджує історію та значення культурних практик. 4. Уникає культурної апропріації і стереотипів. 5. Співпрацює з носіями культур при створенні автентичних постановок.
	9.2. Інклюзивність (блок А)	1. Створює можливості для танцівників різного походження. 2. Адаптує хореографію для людей із різними можливостями. 3. Формує різноманітний склад виконавців. 4. Враховує гендерну інклюзивність у постановках.

Група компетентностей	Підгрупа (компетентність)	Поведінкові індикатори
		5. Створює безпечне середовище для всіх учасників.
10. Етичні та професійні компетентності	10.1. Професійна етика (блок Г)	1. Дотримується авторських прав і відзначає джерела натхнення. 2. Підтримує конфіденційність творчого процесу. 3. Виконує контрактні зобов'язання. 4. Поважає працю всіх учасників проєкту. 5. Відмовляється від неетичних практик заради результату.
	10.2. Відповідальність (блок Г)	1. Забезпечує безпеку виконавців під час репетицій і вистав. 2. Бере відповідальність за художній результат. 3. Дотримується законодавства щодо праці й авторського права.
	10.3. Пунктуальність та дисципліна (блок Г)	1. Приходить на репетиції вчасно та підготовленим. 2. Дотримується встановлених графіків. 3. Вимагає дисципліни від інших особистим прикладом. 4. Цінує час усіх учасників процесу. 5. Завершує репетиції вчасно.

Джерело: власна розробка авторів на основі узагальнення [7; 8; 11; 12].

Примітка: розшифрування блоків наведено на Рисунку 1.

Представлена вище систематизація компетентностей хореографів-постановників, незважаючи на свою детальність та всебічність, має одне суттєве обмеження, оскільки представляє компетентності як окремі, ізольовані блоки. Однак професійна діяльність хореографа має принципово інший характер – вона є цілісною, інтегративною та міждисциплінарною за своєю природою. Запропонована модель (Рис. 1) базується на розумінні міждисциплінарної компетентності як метакомпетентності, тобто здатності інтегрувати знання, навички та досвід із різних професійних і наукових сфер для вирішення складних творчих та організаційних завдань у процесі створення хореографічної вистави.

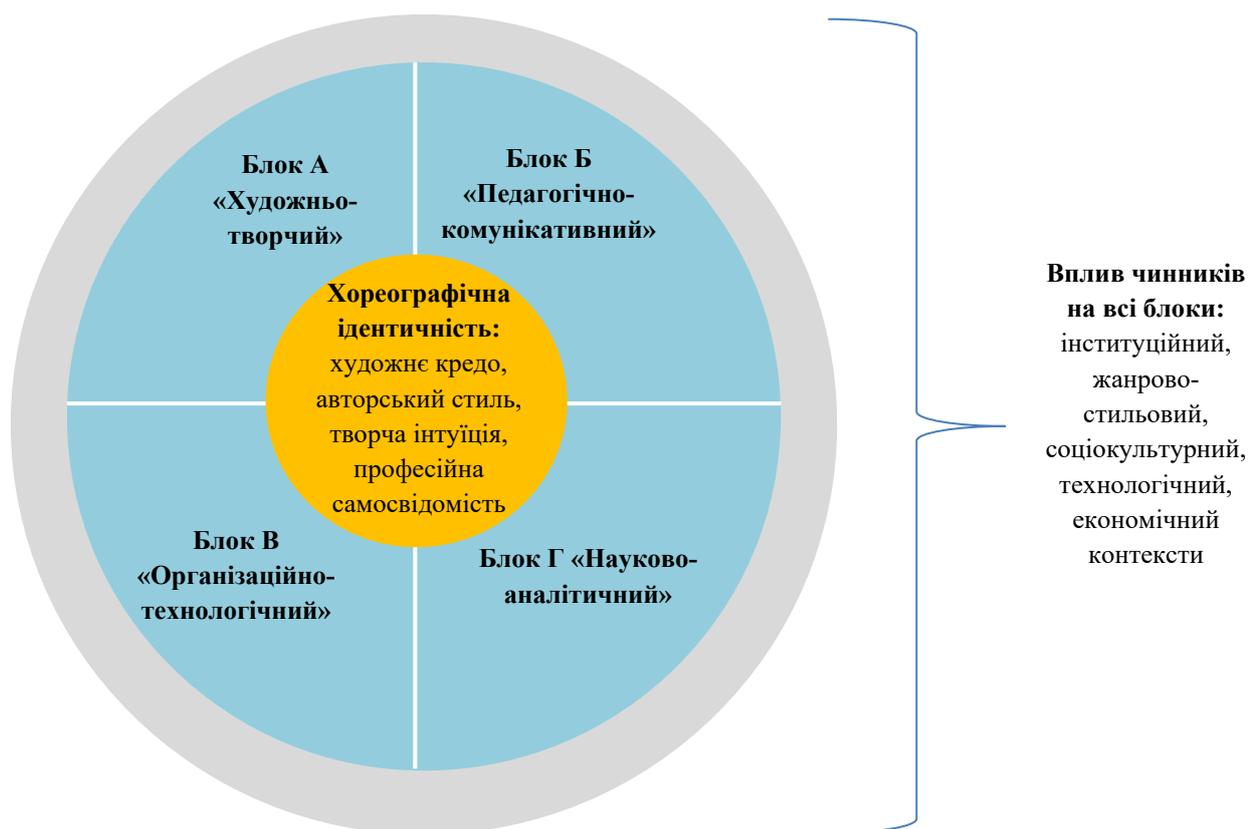
Зворотній процес передбачає рух зовнішніх впливів до центру. Такі контекстуальні виклики, як соціальні, культурні, технологічні чи інституційні стимулюють розвиток компетентностей у професійних блоках. Унаслідок цього професійні навички, досвід і знання, отримані в процесі адаптації, збагачують і трансформують хореографічну ідентичність в ядрі, забезпечуючи її гнучкість і здатність до саморозвитку.

Блоки не функціонують ізольовано, адже найбільш ефективні творчі рішення виникають на їхньому перетині, де відбувається взаємопроникнення компетентностей. Взаємодія художньо-творчого та педагогічного блоків

дозволяє реалізувати педагогічне втілення художнього задуму. Поєднання педагогічно-комунікативного й організаційно-технологічного блоків забезпечує людяно-орієнтоване управління проєктом. Синтез організаційно-технологічного та науково-аналітичного блоків створює підґрунтя для технологічно підкріпленого дослідження, а взаємодія науково-аналітичного і художньо-творчого блоків формує науково обґрунтовану творчість. Така міжблокова синергія створює динамічну мережу професійної взаємозалежності, що підвищує ефективність діяльності хореографа-постановника.

Рисунок 1

Інтегративна модель міждисциплінарної компетентності хореографа-постановника

Джерело: власна розробка авторів.

Творча енергія та художнє бачення зароджуються в ядрі моделі – хореографічній ідентичності. Вони проходять крізь фільтр чотирьох професійних блоків, де збагачуються міждисциплінарними знаннями та навичками, і зрештою втілюються в конкретній творчій продукції з урахуванням впливу різних чинників. Отже, рух енергії спрямований ізсередини назовні від особистісного ядра до зовнішнього середовища, формуючи творчий результат.

Роль і домінування окремих блоків змінюється залежно від професійного контексту, однак усі вони залишаються активними складниками цілісної системи. У державному академічному театрі переважають художньо-творчий та організаційно-технологічний блоки, в експериментальній компанії – художньо-творчий і науково-аналітичний, у комерційних проєктах організаційно-технологічний та педагогічно-комунікативний, а в освітніх проєктах – педагогічно-комунікативний і науково-аналітичний. Така пластичність забезпечує стійкість професійної моделі та дозволяє хореографу-постановнику ефективно діяти в різних умовах.

Для оцінки рівня розвитку міждисциплінарної компетентності пропонується використовувати чотирирівневу шкалу для кожного блоку:

Рівень 1 – фрагментарний. Хореограф володіє базовими компетентностями певного блоку, але не здатний до їхньої інтеграції з іншими. Міждисциплінарні зв'язки не усвідомлюються.

Рівень 2 – інтегративний. Хореограф усвідомлює міждисциплінарні зв'язки й епізодично використовує знання з суміжних сфер, але це відбувається несистематично.

Рівень 3 – синтетичний. Хореограф систематично інтегрує знання та методи з різних сфер, створюючи нові підходи і рішення. Міждисциплінарність стає робочим методом.

Рівень 4 – трансдисциплінарний. Хореограф не просто поєднує різні сфери, а створює нову якість знання, що виходить за межі окремих галузей. Формує власні теоретичні моделі та методології.

Індивідуальний план розвитку хореографа може будуватися за такою схемою: оцінка рівня компетентності в кожному блоці; виявлення міждисциплінарних дефіцитів; визначення пріоритетів; планування міждисциплінарного навчання; проєктна практика; рефлексія та коригування. Перед початком роботи над новою постановкою рекомендується провести аудит.

У блоці А (художньо-творчому) варто визначити, які мистецькі форми та культурні практики будуть інтегровані, які філософські або естетичні концепції ляжуть в основу постановки, а також чи потрібні консультації із мистецтвознавцями або культурологами.

У блоці Б (педагогічно-комунікативному) треба з'ясувати склад виконавців з урахуванням віку, досвіду та психологічних особливостей, обрати оптимальні педагогічні та комунікативні стратегії, а також вирішити, чи необхідна підтримка психолога або коуча.

У блоці В (організаційно-технологічному) варто оцінити доступні технічні та фінансові ресурси, визначити, які інноваційні технології можуть збагатити постановку, і продумати шляхи оптимізації організаційних процесів.

У блоці Г (науково-аналітичному) доцільно проаналізувати наукові напрацювання, що можуть надати нові орієнтири або підказки для побудови творчого процесу; забезпечити безпеку та здоров'я виконавців, а також з'ясувати перелік етичних питань, що потребують особливої уваги.

Запропонована модель хореографічної діяльності, заснована на ідеї взаємопроникнення творчої енергії і професійних блоків, органічно узгоджується з актуальними тенденціями в дослідженнях сучасного хореографічного процесу. Як зазначають М. Гевіш та К. Дж. Стівенс, стратегічне мислення в хореографії ґрунтується на постійному перемиканні між етапами

структурування та інтуїтивного відкриття, що утворює динамічний зворотний зв'язок між художнім задумом і процесом його втілення [13]. Це підтверджує доцільність метафори «руху енергії» як основного механізму професійного розвитку хореографа, де енергія рухається від внутрішнього ядра творчої ідентичності до зовнішнього середовища і навпаки.

Ідея міжблокової синергії у запропонованій моделі перегукується з концепцією *meshwork choreography*, яку Н. Хаскінс описує як прагматичний підхід до колаборативного втілення знань у вищій освіті. У такій моделі хореографічний процес постає як мережа тілесних, когнітивних і соціальних зв'язків, що утворюються у взаємодії різних учасників: педагогів, студентів і глядачів [14]. Цей підхід підсилює положення розробленої моделі, оскільки акцентує як на структурній взаємодії блоків, так і на фасилітації обміну між ними через практики колективного навчання, комунікаційні платформи та рефлексивні механізми.

Інтерпретація хореографії як соціального процесу, запропонована Й. Хіларі та Ю. Верен, поглиблює розуміння соціокультурного виміру моделі. Дослідниці розглядають соціальну хореографію як форму культурного «*commoning*» – практику спільного творення простору, в якому мистецькі дії сприяють урбаністичним і суспільним трансформаціям [15]. У цьому контексті запропонована модель розширює рамки професійної діяльності хореографа, поєднуючи художній, освітній і громадянський початок. Вона демонструє здатність мистецтва танцю бути каталізатором змін у соціальному середовищі, зберігаючи при цьому індивідуальну автономію митця.

Концепт пластичності професійних ролей у різних контекстах знаходить підтримку в дослідженні К. Моні, яка аналізує актуалізацію інтенсивностей у дискурсивних полях соціального простору. Науковець підкреслює, що сучасна хореографія перестає бути лише «сценічною», натомість розгортається у просторах між тілом, контекстом та аудиторією, утворюючи змінні конфігурації

взаємодії [16]. Це підтверджує гнучкість нашої моделі та її придатність для формування освітніх і творчих траєкторій, орієнтованих на адаптивність, креативність і соціальну залученість.

Особливої ваги набуває чотирирівнева шкала міждисциплінарної компетентності, концептуально пов'язана з методологією трансдисциплінарності, розробленою Б. Ніколеску. Учений доводить, що справжня трансдисциплінарність полягає не лише в інтеграції знань, а й у формуванні нової логіки мислення – «логіки включеної середини», яка дозволяє одночасно утримувати суперечливі реальності [17]. У межах розробленої моделі це може бути інтерпретовано як поступовий рух від поверхневої міждисциплінарності до створення власних когнітивних і методологічних структур. Водночас досягнення цього рівня передбачає наявність підтримувальних механізмів: менторства, міжінституційних партнерств і системної рефлексії.

Зіставлення сучасних теоретичних підходів засвідчує, що розроблена модель має не лише концептуальну, але і практичну цінність. Вона дає змогу операціоналізувати поняття міждисциплінарності в хореографічному мистецтві, визначити шляхи розвитку професійних компетентностей і поєднати теоретичні принципи з досвідом творчої, освітньої і соціокультурної діяльності. У перспективі модель може стати методологічною основою для подальших емпіричних досліджень, спрямованих на перевірку ефективності міжблокових зв'язків, адаптацію до цифрових форматів навчання та розробку інноваційних стратегій професійного зростання хореографів. Окрім цього, її можна використовувати для розробки освітніх програм, систем атестації, планів професійного розвитку та дослідницьких проєктів у галузі хореографічного мистецтва. Вона відкриває перспективи до більш глибокого розуміння професії хореографа-постановника як складної міждисциплінарної діяльності, що вимагає

технічної майстерності, широкої ерудиції, аналітичного мислення та здатності до синтезу різнорідних знань і практик.

Висновки. Проведене дослідження компетентностей хореографа-постановника дозволило здійснити комплексний аналіз професійної діяльності, яка за своєю природою є однією з найбільш багатогранних у сфері сценічного мистецтва. Систематизація компетентностей виявила 10 основних груп із конкретними поведінковими індикаторами, що охоплюють професійно-технічні, творчі, педагогічні, організаційно-управлінські, комунікативні, аналітичні, адаптивні, технічні, культурні й етичні аспекти професійної діяльності.

Ключовим результатом дослідження стала розробка інтегративної моделі міждисциплінарної компетентності хореографа-постановника. Запропонована трирівнева концентрична структура відображає складну, динамічну та контекстуально-залежну природу професії. Модель демонструє, що професійна майстерність хореографа формується на трьох взаємопов'язаних рівнях: ядра (хореографічна ідентичність), внутрішнього кола (чотири професійні блоки) та зовнішнього кола (контекстуальні чинники).

Важливим досягненням дослідження стало виявлення та операціоналізація індикаторів розвиненості підготовки хореографа-постановника. На рівні професійних блоків розроблено чотирирівневу шкалу розвитку міждисциплінарної компетентності: фрагментарний, інтегративний, синтетичний і трансдисциплінарний рівень. Ці індикатори дозволяють не лише констатувати поточний стан розвитку компетентностей, але і визначати вектори професійного зростання, планувати індивідуальні освітні траєкторії і розробляти цільові програми підвищення кваліфікації для хореографів на різних етапах кар'єри.

Перспективним напрямом подальших досліджень є емпірична валідація й адаптація запропонованої моделі міждисциплінарної компетентності через комплексне міжнародне дослідження. Особливу увагу варто приділити

порівняльному аналізу компетентностей хореографів у різних культурних традиціях для виявлення універсальних та культурно-специфічних компонентів професійної майстерності.

Список використаних джерел

1. Короткевич К. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка»*. 2025. № 8(54). С. 497–503. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-497-503](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-497-503) (дата звернення: 08.09.2025).

2. Марушка М. Модель фахової підготовки вчителів хореографії на основі компетентнісного підходу. *Молодь і ринок*. 2021. № 10 (196). С. 119–123. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.248803> (дата звернення: 08.09.2025).

3. Сінянь Х. Компетентнісний підхід у формуванні здатності до самоконтролю виконавської діяльності майбутніх учителів музики та хореографії. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. 2023. № 29. С. 141–148. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series14.2023.29.18> (дата звернення: 08.09.2025).

4. Котов В., Пшеничних М. Формування професійної компетентності педагога-хореографа. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2023. № 19. С. 105–112. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.19.2023.285673> (дата звернення: 08.09.2025).

5. Козачук О., Косаковська Л. Підготовка сучасного педагога-хореографа: теоретичні аспекти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 3 (117). С. 219–226. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21471> (дата звернення: 08.09.2025).

6. Сабодаш В., Демещук А., Курілов Д. Педагог як постановник: моделі виховання творчої ініціативи у виконавця хореографічного твору. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 21. С. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16876075> (дата звернення: 08.09.2025).
7. Башкір О. В., Жукова О. А., Юнь Б. Компетентнісна парадигма майбутнього вчителя хореографії: досвід КНР. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 2022. Т. 8, № 2. С. 43–58. DOI: <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2022-16-43-58> (дата звернення: 08.09.2025).
8. Training of choreographers in higher education institutions / L. Androshchuk et al. *Journal of Arts Research and Education*. 2023. Vol. 23, No. 1. P. 14–27. DOI: <https://doi.org/10.15294/harmonia.v23i1.43559> (дата звернення: 08.09.2025).
9. Banio-Krajnik A. Competence and preparation for the profession of a dance teacher in Central Europe in the private sector. *Research in Dance Education*. 2022. Vol. 25, No. 4. P. 362–374. DOI: <https://doi.org/10.1080/14647893.2022.2115992> (дата звернення: 08.09.2025).
10. Sidikova N. G., Adasheva M. U. Improving the professional competence of the future choreography team leader. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*. 2023. Vol. 17. P. 88–92. URL: <https://www.neliti.com/id/publications/607112/improving-the-professional-competence-of-the-future-choreography-team-leader> (дата звернення: 08.09.2025).
11. Стандарт вищої освіти. Перший (бакалаврський рівень) вищої освіти. Ступінь бакалавр. Галузь знань 02 Культура та мистецтво, спеціальність: 024 Хореографія : Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 р. № 358. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/024-choreografia-B.pdf> (дата звернення: 08.09.2025). Ссылка не відкривається

12. Digital technologies in creating choreographic performances / V. Volchukova et al. *The Modern Higher Education Review*. 2024. № 9. P. 60–68. DOI: <https://doi.org/10.28925/2617-5266/2024.911> (дата звернення: 08.09.2025).
13. Gavish M., Stevens C. J. Thinking strategically about dance making: An analysis of the structuring stage and the strategies choreographers use for varying dance works. *Dance Research*. 2020. Vol. 38, No. 1. P. 41–64. DOI: <https://doi.org/10.3366/drs.2020.0290> (дата звернення: 08.09.2025).
14. Haskins N. Meshwork choreography: A pragmatic approach to collaborative embodied learning in South African higher education. *Research in Dance Education*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1080/14647893.2024.2413624> (дата звернення: 08.09.2025).
15. Hilari J., Wehren J. Social choreography as a cultural commoning practice: Becoming part of urban transformation in une danse ancienne. *Arts*. 2024. Vol. 13, No. 2. Article 70. DOI: <https://doi.org/10.3390/arts13020070> (дата звернення: 08.09.2025).
16. Monni K. Rethinking conceptual parameters of choreography (in social spaces) – actualization of intensities in discursive fields. *Arts*. 2024. Vol. 13, No. 2. Article 59. DOI: <https://doi.org/10.3390/arts13020059> (дата звернення: 08.09.2025).
17. Nicolescu B. Methodology of transdisciplinarity—levels of reality, logic of the included middle and complexity. *Transdisciplinary thinking and acting. Transdisciplinary management of ecological and social crises*. Cham: Springer, 2025. P. 33–56. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-70680-6_2 (дата звернення: 08.09.2025).